

Major gšt. František Papoušek:

Rakouský Polní řád „F. u. G.“, část III. a IV.

Ve VR. XIV, čís. 1—3 v čl. „Rakouský Führung und Gefecht“, část XI jsou obsaženy zásady pro boj za normálních a za zvláštních okolností. Letos vydalo rakouské ministerstvo vojenství III. a IV. část nového Polního řádu. Část III pojednává o vyzvídání (Aufklärung), o průzkumu terénu (Erkundung) a o pozorování (Beobachtung), část IV pak o maskování (Tarnung) a o zastírání (Verschleierung). Nejcharakterističtější je část III; část IV obsahuje zásady téměř stejné jako v naší armádě.

Část III.

Vyzvídání (*Aufklärung*).

Pro zpravodajskou činnost, která se u nás nazývá zvědy, přezvědy, průzkum a pozorování užívá rak. Polní řád všeobecného názvu *Aufklärung*. Našemu pojmu „zvědy“ odpovídá rakouský daleký průzkum (*Fernaufklärung*), „přezvědy“ = blízký průzkum (*Nahaufklärung*), „průzkum“ = bojový průzkum (*Gefechtsaufklärung*). Kromě těchto zpravodajských činností pojednává uvedený řád ještě o pozorování (*Beobachtung*), o průzkumu ze vzduchu (*Luftaufklärung*), o průzkumu v horách a konečně o zvláštních prostředcích pro získávání zpráv.

Daleký průzkum pracuje pro vrchní velitelství, provádí se na velkou vzdálenost a na důležité a rozsáhlé cíle. Má dáti vrchnímu velitelství povšechný obraz o uclenění a chování protivníka.

Blízký průzkum má dáti veliteli vyšší jednotky podklad pro zasazení sil k boji. Proto musí se tento průzkum zabývat již víc podrobnostmi. Má podati zprávy o místu, času a směru pohybu nepřítele, o jeho složení a síle, o jeho posicích, o křídlech a mezerách nepřátelské sestavy a o přesunech za nepřátelskou frontou.

Bojový průzkum záleží v neustálém zkoumání a sledování nepřítele během boje, aby bylo možno rychle čeliti měnícím se situacím. Má zjišťovati chování protivníka na frontě a za ní, křídla, mezery a slabá místa fronty, dělostřelecká postavení, umístění a chování záloh, příchod posil a zesilování fronty, známky nepřátelského útoku nebo ústupu.

Průzkum ze vzduchu a pozemní průzkum (*Erdaufklärung*) se navzájem doplňují. Čím blíže jsou vlastní síly k nepříteli, tím hustší musí býti síť průzkumných orgánů a tím intensivnější musí býti jejich činnost. Organizace dodávání zpráv průzkumnými orgány musí býti dokonalá, neboť zpráva dodaná včas anebo včas nevyužitá nemá ceny i kdyby byla sebe lepší.

Průzkum ze vzduchu (*Luftaufklärung*) se dělí na průzkum: daleký, prováděný letectvem na vzdálenost co největší na nepřátelském území nebo v týlu protivníka. Jeho úkolem mimo jiné je získávání i zprávy o cílech pro bombardování;

blízký, prováděný letectvem zpravidla na vzdálenost jednodenního pochodu od konečného cíle pochodu, od obranné posice nebo od zadních vojů. Letectvo provádějící blízký průzkum bude často podporováno letectvem stíhacím, které je bude chrániti nebo mu čistiti cestu v prostorech, v nichž má pracovati. Před zahájením boje pozemních vojsk bude dodávati těmto vojskům zprávy o situaci pozemní vojska zájímaví, dodávati jim fotografické snímky prostoru, na nějž má býti útočeno (řadové snímky) a bude střežiti bitevní pole během boje;

bojový, vyšší velitelé vysílají čas od času jednotlivé letouny nad frontu, aby přímo samy získaly přesný obraz o situaci vlastních i nepřátelských bojujících vojsk. Při této činnosti bude se pěchota dorozumívati s letouny plátny, světelnými signály, máváním a velitelství pak vyloženými znameními.

Pozemní průzkum (*Erdaufklärung*) musí býti prováděn vždy bez ohledu na to, zda se provádí nebo neprovádí průzkum vzdušný. Jeho význam je tím větší, čím podmínky pro průzkum ze vzduchu jsou nepříznivější. Má zjistiti to, co letec zjistiti nemůže.

Daleký pozemní průzkum bude svěřován vždy, blízký pozemní průzkum zpravidla rychlým jednotkám; bojový pozemní průzkum bude svěřován všem zbraním v boji zúčastněným.

Motorisovaných jednotek a jednotek obrněné vozby bude většinou použito v terénu dobře sjížděném pro motorová vozidla k rychlému přiblížení se k velmi vzdáleným cílům průzkumu.

Jezdeckta může být použito i v terénu těžkém a se špatnými cestami. Bude-li ho použito k zesílení nebo k zhuštění průzkumu motorisovaných jednotek, bude jeho úkolem získávat zprávy z volného terénu, do něhož by motorisované jednotky nemohly.

Cyklistické jednotky jsou na dobrých cestách rychlejší než jezdectvo, avšak špatné cesty, delší dobu trvající špatné počasí značně snižují hodnotu cyklistických jednotek pro daleký i blízký průzkum.

Průzkumné jednotky mají útočit na nepřitele, jestliže je to nutné vzhledem na úkol nebo jsou-li k tomu donuceny situací. Jediné bojem lze získati spolehlivé zprávy o nepříteli. Vešly-li průzkumné jednotky do dotyku s nepřítelem, musí jej stále udržovati. Průzkum terénu, dále ničení, zvláštní opatření pro zastírání mohou být svěřeny průzkumným jednotkám jen tehdy, nebude-li jim tato činnost překážeti v plnění jejich hlavního úkolu. Daleko dopředu vyslané průzkumné jednotky budou žít z kraje, střelivo a pohonné hmoty dostanou však před odchodem k plnění svých úkolů, a to v potřebném množství na celou dobu činnosti.

Daleký pozemní průzkum bude prováděn převážně rychlými jednotkami. Nejsou-li již v míru organizovány, budou musit být utvořeny za války, a to se zřetelem na úkol, roční dobu a počasí, z motorisovaných jednotek, z jezdectva, z cyklistů, z dělostřelectva a z telegrafního vojska. Podle možnosti bude jim přidáno průzkumné letectvo a podle potřeby také ženijní vojsko. Prováděje průzkum, pohybuje se rychlá jednotka v širokém a hlubokém učenění, vysílá přezvědné oddíly (Aufklärungsabteilungen), ty pak průzkumné hlídky (Aufklärungspatrouillen). Motorisované přezvědné oddíly mohou být v síle zesílené roty až praporu. Jezdecké přezvědné oddíly budou složeny z jedné nebo z několika eskadron, cyklistické přezvědné oddíly z jedné nebo z několika zesílených cyklistických rot. Zesílení PO. bude provedeno podle potřeby jednotkami motocyklistickými, jednotkami obrněné vozby, dělostřelectvem, ženisty a spojovacím vojskem. Gros PO. bude se pohybovat po příkázané cestě nebo podél ní, a to přískoky od pásma k pásmu. Vzdálenost PO. od hlavních sil rychlé jednotky je závislá na situaci, na terénu a na komunikační síti, a bude zpravidla na 30 km od gros rychlé jednotky; motorisované PO. budou pracovat i na vzdálenost větší. Šířka pásma pro přezvědy bude u motorisovaných PO. zpravidla až 20 km, u jezdeckých a cyklistických PO. až na 15 km.

Průzkumné hlídky motorisovaných PO. budou složeny nejméně ze dvou bojových vozidel (Kampffahrzeugen); u jezdeckých a cyklistických průzkumných hlídek nejméně z jednoho družstva, někdy však i z celé čety. Musí být neustále v rukou velitele PO., a proto budou vysílány na menší vzdálenost (asi na 10 km), u motorisovaných jednotek na vzdálenost větší a s omezeným úkolem. Neprovádí-li se daleký pozemní průzkum, bude často nutné a výhodné, vyslati hlídky s dalekým cílem (Fern-

patrouillen). K tomu se hodí především obrněná vozidla, jimž se přidá pěchota na obrněných nákladních automobilech. Vysílání takových hlídek jezdeckých bude výjimkou.

PO. dodávají zprávy veliteli rychlé jednotky pomocí permanentní státní telefonní a telegrafní sítě, motorovými a obrněnými vozidly, radíem, světelnými signály.

Blízký průzkum budou prováděti zpravidla rychlé jednotky divisi nebo brigád, které za tím účelem budou sloučeny v PO., nejsou-li již v míru organizačně přiřčeny k divisi nebo k brigádě. Podle potřeby bude jim přidána pěchota, dělostřelectvo, ženisté a spojovací jednotky.

Z toho, co bylo uvedeno, je patrné, že se v rakouské armádě přičítá velký význam pro zvědy a přezvědy rychlým jednotkám složeným z obrněné vozby, z motorisované pěchoty, z dělostřelectva, z ženijního a spojovacího vojska. Již dnes má rakouská armáda několik motorisovaných praporů, vybavených moderními a velmi vhodnými terénními auty. Obrněnou vozbu, s kterou Polní řád počítá pro rychlé jednotky a kterou má nyní mírovými smlouvami zakázáno, bude jistě ihned do armády zaváděti, jakmile dosáhne v Ženevě na odzbrojovací konferenci ústupky a zmírnění mírových podmínek.

Dále praví Polní řád, že bude-li k blízkému průzkumu použito pěchoty samostatně, nebo jako zesílení rychlých jednotek, musí jí býti co nejvíce odlehčen výstroj. Samostatně pracující pěchotě budou přidáni jezdci, cyklisté a motocyklisté a vždy útočná vozba. Blízký průzkum nařizuje velitel vyšší jednotky a bude prováděn vždy, i když před divisi nebo brigádou pracují jednotky dalekého průzkumu.

O provádění blízkého průzkumu platí stejná ustanovení jako pro PO. a pro průzkumné hlídky při provádění dalekého průzkumu. S úkoly blízkého průzkumu bude většinou spojen i úkol průzkumu terénu (Erkundung), zvláště tehdy, lze-li očekávati zahájení boje.

Bojový průzkum se začíná od okamžiku přechodu do bojových tvarů (Entfaltung) za postupu, v obraně, když se nepřátelské předvoje přibližují k obranné posici. Provádí jej samostatně každá jednotka vpředu i v bocích. Při bojovém průzkumu je velmi důležité pozorování (Beobachtung). Nestačí-li, musí jednotky prováděti průzkum bojovými hlídkami (Gefechtspatrouillen), jimiž se také zároveň zajišťují před překvapením. Síla bojových hlídek bude podle situace až i četa. Často budou podnikány zvláštní útočné akce k získání zpráv. Předpis má pravděpodobně na mysli výpady a přepady. Zvláštní pozornost bude při bojovém průzkumu věnována průzkumu terénu vzhledem na jeho vlastnosti pro pohyb a palbu zbraní, jakož i vzhledem na maskování a skryty.

Průzkum v horách. Je velmi obtížný, zvláště ve vysokých horách, ač je mnohem důležitější než v jiném terénu získati co nejdříve zprávy o situaci nepřítele. Průzkum ze vzduchu je značně ztěžován nepříznivými podmínkami pro pozorování ze vzduchu a nedostatkem vhodných letišť a míst pro přistání letounů. Pozemní průzkum vyžaduje mnoho času a sil. Průzkumné jednotky musí býti vysílány tak, aby měly značný časový náskok a musí býti silnější nežli v obyčejném terénu. Získávání zpráv z terénu mimo komunikace připadne většinou pěchotě a často i zvláště k tomu účelu cvičeným jednotkám. Pečlivě organizovaná služba pozorovací doplní vhodně, ba často i úplně nahradí průzkumnou činnost vůbec.

Zvláštními prostředky pro získávání zpráv je vyslechnutí nepřátelských, radiotelegrafních, telefonních a telegrafních hovorů, spojení optických signálů, agenti, výslech zběhů a zajatců, písemné dokumenty nalezené u padlých, raněných, zajatých a zběhů, jakož i dokumentů získaných u úřadů a význačných osob na nepřátelském území a sledování denního tisku v nepřátelském státě. Zásady pro použití a využití těchto zpravodajských prostředků jsou obdobné jako ve všech jiných armádách.

Průzkum terénu (Erkundung) má vyjasnit vlastnosti a zvláštnosti terénu a terénních objektů důležitých pro velitelství a pro boj a má dáti podklad pro přezkoušení správnosti map. Může být prováděn někdy i za tím účelem, aby nepřítel byl klamán. Zvláštním odvětvím této činnosti je plynový průzkum vztahující se na zjišťování podmínek pro použití plynu nepřítelem; má včas zjistiti známky o použití plynu a plynem zamořené resp. k zaplynování zvláště dobře se hodící prostory. Průzkum terénu se provádí jak ze vzduchu, tak i pozemní činností. Průzkum prováděný osobně veliteli nebo důstojníky štábů je velmi důležitý.

Pozorování (Beobachtung). — O pozorování ze vzduchu a pozemním jakož i o způsobech jeho provádění obsahuje předpis všeobecně totéž co předpisy naše.

Část IV.

Maskování (Tarnung) a zastírání (Verschleierung).

Obě tyto činnosti mají stejný účel, t. j. zabrániti nebo ztížit nepříteli, aby si nemohl učiniti správnou představu o naší sestavě, o našich úmyslech a bojových přípravách. Jen způsoby a prostředky, kterých bude užito pro jednu nebo druhou činnost, jsou různé. Pro maskování jsou to prostředky a způsoby — řekl bych — pasivní povahy, jako: využití a úprava terénu, maskování zbraní a vojsk, udržování všech rozkazů a bojových příprav v tajnosti, použití umělé mlhy a umělého dýmu. Při zastírání jde o zamezení nepřátelského průzkumu a pozorování bojem jak na zemi, tak i ve vzduchu. Předpis rozeznává zastírání útočné (angriffsweise Verschleierung), a to zahrnutím nepřátelských průzkumných a zjišťovacích jednotek, a zastírání obranné (verteidigungsweise Verschleierung), t. j. uzavřením vlastní sestavy na příznivých terénních úsecích. Dalšími prostředky zastírání jsou: rušení nepřátelského radiotelegrafního, telefonního a telegrafního styku, chytáním posílů a zájímáním sběrů hlášení a předních zpravodajských ústředí, zamezení přecházení civilního obyvatelstva a opatření proti nepřátelské špiónáži.

Předpis pojednává velmi podrobně o prostředcích a způsobech maskování za různých okolností v boji i mimo boj. Zmíním se pro zajímavost jen o zásadách pro maskování převozu jednotek na autech a o použití umělé mlhy a dýmu.

O převozech jednotek na autech praví předpis, že se dají za dne pro prach, který se při jízdě zvedá, v noci pro hluk motorů a častou nutnost jeti se světlý, těžko maskovati. Aby byl ztížen nepřátelský průzkum ze vzduchu, je výhodné prováděti převozy vojsk na autech v noci tehdy, je-li možný pohyb na několika cestách s přiclouženými světly. Maskování těchto převozů vyžaduje širokých nakládacích a vykládacích prostorů s nepravidelně rozdělenými nakládacími a vykládacími místy skýtajícími skryt před nepřátelským vzdušným pozorováním. Utvořením několika pochodových proudů bude ulehčeno utajení převozu. Při odpočincích mají býti vojska rychle oddělena od vozidel a obojí má býti skryto. Prázdná

vozidla mají býti po provedení převozu odsunuta po několika cestách a ve skupinách. Pro maskování pohybu motorisovaných a mechanisovaných jednotek platí totéž co pro automobilní převozy.

Zamlžování nebo začýmování terénu bude se prováděti dělostřelectvem, leteckými pumami, puškovými granáty, dýmem vypouštěným z letounů a pěchotou z dýmovnicemi a konečně dýmovnicemi. Posledně jmenovaná zařízení mohou býti umístěna na zemi nebo v útočných vozidlech a autech nebo mohou býti nesena mužstvem, má-li býti mlhy nebo dýmu použito za boje. Umělé mlhy nebo dýmu, smíšeného s chemickými látkami k dráždění bude použito k předstírání plynového útoku, tedy k znepokojování nepřítele.

Štábní kapitán Dr. Karel Hlávka:

Vojenská geologie a ruská armáda.

Nedostatek sovětské geologické a vojenské literatury v našich knihovnách brání podat dokonalý přehled o stavu dnešní ruské vojenské geologie. Přes to však je jisto, že se v tomto vědním oboru v Rusku úsilovně a soustavně pracuje a že jej sovětské vrchní velení dokonale zhodnotilo zařadivši jej již v míru do svého vojenství. Je pozoruhodné, že zatím co některé armádní správy geologii po světové válce organizačně přehlížejí, nevyužívajíce tak vysoce důležitého oboru ani při sestavování svých mírových elaborátů, podkládajících operační a jiné plány, sovětské Rusko po této stránce nejenže zkušenosti ze světové války zhodnotilo, ale dokonce vybudovalo spolupráci své armády s vědeckými kruhy a s širší veřejností zaujatou obranou státu.

Výsledky prací ruských vojenských geologů za světové války nebyly, pokud je mi známo, zpracovány a nebyly publikovány snad ani v ruské poválečné literatuře. Neznám tedy, do jaké míry a v jaké formě se geologické vědy v carské armádě v době jejího zániku pěstovaly. Lze však soudit na plánovitě práce, a to podle přístrojů a map, zanechaných ve válečném materiálu na bojištích a ukořistěných ústředními armádami. Stav vojenských geologických věd však byl obdobný stavu v armádě anglické, francouzské a italské, kde byli vojenští inženýři již delší dobu před světovou válkou školeni v geologii, morfologii a hydrologii, kterýmižto vědami byly doplňovány osnovy vojenských učilišť, na nichž byly přednášeny geology a geografy. Vývoj války s jejím rozšířením bojišť zvětšil i požadavky na vojenskou techniku, která se vedle geologicky školených inženýrů nemohla obejít ještě bez zvláštních odborníků geologů, pracujících samostatně u štábů nebo v celých zvláštních odděleních a geologických armádních ústřednách.

Takovou potřebu odborníků pocítila ruská armáda po prvé v rusko-japonské válce, v níž musila narychlo do svých služeb povolávat členy geologických ústavů. Taková improvisace, při níž byly odborné vojenské posudky pracovány vojensky necvičenými jednotlivci, ukázala se nedostačnou a nemohla ovšem zaručovati šťastné výsledky.

Za světové války však již pracovaly v ruské armádě zvláštní oddíly pro zásobování vodou. Pokud vím, na jižní frontě pracovala hydrotechnická organizace s hydrologickým oddělením. Shromážděný materiál stu-